

Kompetenceplan for samfundsfag på Steiner HF

Indledning

Rudolf Steiner skolen er tolvårig med en otteårig grundskole og en fireårig overskole/overbygning. Denne kompetenceplan relaterer sig til overskolen/overbygningen i faget samfundsfag dækkende for undervisningen fra 9. til 12. klassetrin. På Steiner-skolerne tilrettelægges undervisningen, så et fags progression og sammenhæng er tilpasset den unges alder. Således danner den almene udvikling af det unge menneske grundlag for de faglige temaer, der undervises i for hver årgang. Læs mere i "Introduktion til Rudolf Steiner-skolens læreplan – en skitse".

Ved godkendelsen af den toårige Steiner-hf for skolernes 11. og 12. klassetrin skal hf-læreplanen i faget følges og for Samfundsfag C's vedkommende ses kravene i læreplanen for Kultur- og samfundsfaggruppen.

Flerfaglige- og enkeltfaglige forløb

Det fremgår af denne, at *Undervisningen tilrettelægges, så hvert fag indgår i fire til seks forløb. Hvert fag skal indgå i mindst to flerfaglige forløb og i mindst ét enkeltfagligt forløb. I flerfaglige forløb indgår alle tre fag. De flerfaglige forløb udgør mindst halvdelen af den samlede undervisningstid.*

De tre fag kan derfor med fordel tænkes ind som hovedfagsundervisning i perioder, hvor der i mindst to af perioderne er inddraget timer og kernestof fra to eller tre af fagene. Dette skal i så fald fremgå af studieplanerne for fagene.

Der lægges yderligere op til samspil med andre fag – her kan eksempelvis en historisk eller religiøs belysning af kunst (billedkunst) eller litteraturen (dansk) indgå som perspektivering i den alderstilpassede spejling i temaerne. Eller en samfundsmæssig/kulturel belysning af demografiske forhold (geografi) i verdenshistorien.

For Samfundsfag B ses kravene i hf-læreplanen. Der skal være to skriftlige projekter i forløbet, som i et studieretningsforløb kan være flerfaglige med en tydelig samfundsfaglig dimension. Her kan der på Steiner HF tænkes i projekter, der retter sig mod dannelsen og udviklingen af dømmekraft igennem opbygningen af elevernes nye relation mellem deres egen individualitet og verden omkring dem. Eksempler kunne være projekter, der retter sig komparativt mod undersøgelsen af ligheder og forskelle i deres egen generations samfundsforhold i andre lande, de miljømæssige effekter af nationalpolitiske beslutninger på tværs af landegrænser i en globaliseret verden eller et historisk blik på samfundsmodeller og ideologier og deres effekt på menneskers individuelle handlemuligheder i forhold til nutiden.

En studierejse i 1.hf, der tager udgangspunkt i eksempelvis samfundsfag og religion, samfundsfag og historie eller samfundsfag og et sprogfag kan bidrage yderligere til den flerfaglige dimension.

Link til de to læreplaner: <https://uvm.dk/gymnasiale-uddannelser/fag-og-laereplaner/laereplaner-2017/hf-laereplaner-2017>

Formål og perspektivering:

Samfundsfag skal bringe eleverne i størst mulig kontakt med den samtid, de lever i. Dette gøres bl.a. ved at følge nyhedsbilledet, give eleverne baggrundsorienteringer så beskrivende som muligt,

således at eleverne får mulighed for at øve egen ansvarsfølelse og vurderingsevne over for sammenhænge i samtiden.

Samfundsfag skal gennem et nutidsfokus formidle en mangfoldighed af kilder til indsigt i samtiden og kontrastere forskellige måder at forstå og fortolke vor egen tid på. Faget skal styrke elevens kundskab om samfundet og bidrage til en forståelse af samspillet mellem individ og samfund. Faget skal formidle en forståelse af, at vi er en del af en historisk udviklingsstrøm, hvor samfundet forandrer sig, og at vores værdivalg, identitetsudviklinger og beslutninger betyder noget for os selv og nutidssamfundet. Herudover skal det styrke elevens bevidsthed i forhold til egen rolle i samfundet og sit møde med dette. Forskellige forståelser af samfundsfaglige temaer inden for sociologi, økonomi, politik og internationale forhold skal behandles i samtale og tekst og motivere eleverne til at engagere sig i disse temaer samt til at tage aktivt del i samfundet.

Mange oplever også en stærkere individualisering samtidig med, at verden opleves stadig mindre. Rummet og tidens grænser er "sprængt", og det, som sker et sted på jorden, berører mennesker helt andre steder. På hvert trin behandles temaer, som viser samspil mellem individ og samfund og som viser sammenhængen fra det lokale til det globale. Politiske, kulturelle eller økonomiske spørgsmål som viser disse forbindelser hører naturligt hjemme på hvert trin. Forskellige kultursyn og forskellige måder at analysere samfundet på gør det også.

På hvert trin øges fordybelse såvel indholdsmæssigt som metodisk, således at eleverne får en klarere samfundsvidenskabelig tilgang til samfundet og et selvstændigt greb, når det gælder informationsindhentning, bearbejdning og forståelse.

Emneområder:

Samfundsfag er sammensat af de fire discipliner: sociologi, politik, økonomi og internationale forhold.

Politik

Demokratiets opbygning, historiske udvikling og udbredelse samt forskellige udformninger.

Demokrati, menneskerettigheder og retssystem, herunder retsstaten, naturretten og folkeretten.

Magt, magtopfattelser og magtudredning. Politiske systemer, lovgivningsprocesser og retssystemer i andre lande.

Politiske ideologier, partier, parti- og vælgeradfærd. Fordelingspolitik, værdipolitik, miljøpolitik og uddannelsespolitik. Politiske beslutningsprocesser og deltagelsesmuligheder.

Medier og politisk meningsdannelse, herunder retorik, argumentation og kommunikation.

Sociologi

Ungdomssociologi: Familie, livsstil og –former, ret og pligter, arbejde og uddannelse, kriminalitet, misbrug, seksualitet, parforhold og ungdomskultur.

Identitetsdannelse, socialisering og samfundsforandring.

Social differentiering, social arv og mobilitet, livsstil og livsformer.

Kultur, værdier, normer, kotumer og traditioner i et antropologisk perspektiv.

Sociale og kulturelle forskelle og ligheder i forskellige lande.

Indvandrere, flygtninge og integration.

Sociologiske teoretikere og samfundstænkere.

Økonomi

Det økonomiske kredsløb, herunder produktion, handel, forbrug og finansiering. Almen samfundsbeskrivelse.

Centrale markedsøkonomiske begreber, prismekanisme, konkurrence, udbud og efterspørgsel, typer af goder, elasticiteter.

Nationalregnskab og forsyningsbalance.

Økonomisk politik, vækst, konjunkturbevægelser og miljø.

Velfærdsstaten, dens forudsætninger, modeller og reformer, herunder social og sundhedsvæsen.
Økonomisk teorihistorie.

Det økonomiske samarbejde i EU.

Internationale forhold

Retssystemet i EU, dets opbygning og udvikling, institutioner, søjler, traktater og lovgivningsprocesser.

International politik og kultur.

Globalisering og samfundsudvikling.

Internationale systemer og organisationer: IMF, verdensbanken, FN, WTO, transnationale selskaber.

U-landes og NIC-landes politiske, sociale og økonomiske situation og udvikling.

Kompetencemål:

Generelt

Undervisningen giver mulighed for at kunne:

- gennemskue og forstå samspillet mellem individ og samfund i samtiden i et udviklingsperspektiv
- anvende og kombinere viden om sociologi, økonomi, politik og internationale forhold til at redegøre for samfundsmæssige problemer og opstille alternative løsninger herpå
- kritisk analysere og diskutere samfundsproblemer
- sammenligne og afveje viden fra fagets discipliner til at vurdere, diskutere og formidle løsningsforslag på samfundsproblemer
- afveje, sammenligne og diskutere økonomiske, kulturelle og politiske forhold og udviklingstendenser i lokal, regional og global sammenhæng
- anvende kvantitative og kvalitative metoder
- anvende data, tabeller, beregninger og diagrammer til at dokumentere og forklare faglige sammenhænge
- skelne mellem kausalforklaringer og formålsforklaringer
- argumentere sammenhængende og varieret for egne synspunkter i en åben anerkendende dialog
- udvikle et etisk-moralsk grundlag for egne synspunkter og holdninger
- undersøge og dokumentere et samfundsfagligt område, analysere og vurdere det indholdsmæssigt og metodisk samt fremstille og formidle det fagligt og kunstnerisk

Politik

Undervisningen giver mulighed for at kunne:

- gennemgå principperne for en tredelt statsmagt og forskellige ideologier som er centrale i forhold til politik og statsforfatning, herunder politiske beslutningsprocesser, regeringsdannelse og lovgivningsprocesser
- redegøre for centrale skillelinier i dansk politik og ideologiske forskelle mellem et udvalg af partier, herunder diskuterer fordelingspolitik og værdipolitik
- undersøge og sammenligne fordele og ulemper ved forskellige demokratiske styreformere, statsformer og politiske systemer i andre lande
- undersøge og diskutere forholdet mellem demokrati, menneskerettigheder og retssystemer
- redegøre for og forklare politiske forhold og processer nationalt og i sammenhæng med EU

og globale forhold

- redegøre for mediekommunikation og diskutere mediernes rolle, magt og påvirkningsmuligheder i samfundet

Sociologi

Undervisningen giver mulighed for at kunne:

- gennemgå og forklare identitetsudvikling og socialisering i forhold til samfundsforandring
- beskrive og tilegne sig en analytisk forståelse af andre kulturers måder at tænke, føle og handle på mht. værdier, normer, traditioner, etnicitet, identitet, ulighed, køn
- undersøge, sammenligne og forklare sociale og kulturelle forskelle, mønstre og udviklinger i forskellige lande
- undersøge og beskrive interkulturelle forhold og udviklingstendenser og diskutere betydningen heraf for Danmark og globalt

Økonomi

Undervisningen giver mulighed for at kunne:

- gennemgå det økonomiske kredsløb og forsyningsbalancen med hovedvægten lagt på spillet mellem produktion, handel og forbrug
- gennemgå markeds-, blandings- og planøkonomi og sammenligne og vurdere hvilke fordele og ulemper de hver især indebærer mht. anvendelsen af samfundets ressourcer og sociale forhold
- redegøre for forskellige former for økonomisk politik og vurdere deres indbyrdes mål, konflikt og diskutere løsninger, f.eks. forholdet mellem økonomisk vækst og bæredygtig udvikling
- undersøge, sammenligne og vurdere økonomiske prioriteringsproblemer i Danmark, EU og globalt og diskutere løsningsmodeller
- sammenligne og vurdere de forskellige velfærdsmodeller
- karakterisere og sammenligne den keynesianske og monetaristiske tankegang og angive hvilke forskellige former for økonomisk politik det kan føre til

Internationale forhold

Undervisningen giver mulighed for at kunne:

- dokumentere viden om nogle af de vigtige forskelle mellem rige og fattige dele af verden når det gælder ressourcefordeling, forbrug, kredittilgang, ernæringsituation, uddannelse, stabilitet, sikkerhed, reproduktion og levealder
- beskrive enkelte hovedtræk og udviklingstendenser i den politiske globalisering der knytter sig til den rolle og funktion som varetages af FN, EU og NGO'ere samt diskutere deres betydning for verdenssamfundet
- gøre rede for eksempler på økonomisk globalisering som illustrerer nogle af de aktiviteter og virkningerne heraf, som udøves af centrale globale aktører så som Verdensbanken, IMF, WTO, G8 og G20 samt diskutere deres betydning for verdenssamfundet
- beskrive enkelte hovedtræk og udviklingstendenser i den økonomiske globalisering, herunder den rolle og funktion som varetages af centrale globale aktører så som Verdensbanken, IMF, WTO, G8 og G20 samt diskutere deres betydning for verdenssamfundet

Evaluering

Elevens udbytte af forløbet opleves gennem deltagelsen i timerne samt den kontinuerlige,

selvstændige skriftlige bearbejdning af undervisningsstoffet i form af redegørelser, analyser og vurderinger samt illustrative eller kunstnerisk udformede tegninger som løbende og afslutningsvis kommenteres og evalueres formativt både skriftligt og mundtligt. Elevens faglige deltagelse på rejser og ekskursioner bidrager yderligere til det samlede billede. Elevens arbejdsindsats, standpunkt og opnåede kompetencer evalueres summativt i vidnesbyrdet